

Oksana Jaworska*, Maria Maćkiewicz**

Profesor Klaudiusz Jaśkiewicz (1924–2016) i nauczanie języka polskiego w Drohobyczu

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/LC.2026.010>

Klaudiusz Jaśkiewicz w młodości
Fotografia z archiwum rodzinnego Olgi Jaśkiewicz

* Mgr, lektorka języka polskiego na Państwowym Uniwersytecie Pedagogicznym im. Iwana Franki w Drohobyczu. Zainteresowania badawcze: literatura i kultura polsko-ukraińskiego pogranicza.

E-mail: yavoroks@gmail.com | ORCID: 0009-0001-1114-5497.

** Dr, dyrektor Ogólnoukraińskiego Koordynacyjno-Metodycznego Centrum Nauczania Języka i Kultury Polskiej, prezes Zjednoczenia Nauczycieli Polskich na Ukrainie, pracownik naukowy Instytutu Pedagogiki Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. Główne zainteresowania badawcze: literatura i kultura polsko-ukraińskiego pogranicza.

E-mail: mariadydyska@gmail.com | ORCID: 0000-0002-7127-4477.

*Nauczyciel ma do czynienia z wiecznością;
nigdy nie wie, gdzie kończy się jego wpływ¹.*

Henry Adams

Wsto drugą rocznicę urodzin i dziesiątą rocznicę śmierci profesora Klaudiusza Jaśkiewicza – zasłużonego nauczyciela akademickiego, polonisty, którego wkład w historię i rozwój Uniwersytetu Pedagogicznego im. Iwana Franki w Drohobyczu jest bardzo doniosły – pragniemy przypomnieć jego życie, osiągnięcia oraz wartości, którymi się kierował. Jego działalność nie tylko kształtowała pokolenia studentów i młodych naukowców, ale także przyczyniła się do rozwoju partnerstwa naszej społeczności akademickiej z wieloma uczelniami w Polsce.

Klaudiusz Jaśkiewicz urodził się 19 października 1924 roku w Krzemieńcu na Wołyniu (obecnie obwód tarnopolski) w rodzinie zróżnicowanej etnicznie – ojciec był Ukraińcem, a matka Rosjanką. Dzieciństwo i lata szkolne spędził w Krzemieńcu, gdzie rodzina posiadała sad i kilka hektarów ziemi na przedmieściu. Dorastając w środowisku wielokulturowym i wielojęzycznym, od dziecka był osłuchany z językami ukraińskim, rosyjskim, polskim, jidysz i ta wielojęzyczność towarzyszyła mu przez całe życie. Uczęszczał do polskiej szkoły przy liceum krzemienieckim, przed sowiecką nawałą zdążył jeszcze ukończyć jedną klasę gimnazjum spółdzielczego (Jaśkiewicz 2006). Przypuszczamy, że właśnie z owych czasów zachował brzmienie i sposób zapisywania swego nazwiska po polsku – „Jaśkiewicz” (przez miękkie „ś”), choć w ukraińskim odpowiedniku nie ma zmiękczenia (Яскевич). Nie wiemy, czy w międzywojniu miał jakieś polskie dokumenty, z których wynikałby taki wariant nazwiska po polsku – jego córka, Olga Jaśkiewicz, powiedziała nam, że raczej nie. Znalazłyśmy rękopisy z lat 90., w których podpisywał się jako Jaśkiewicz, w tenże sposób zostały podpisane także jego opublikowane materiały dydaktyczne.

W okresie wojny i okupacji niemieckiej kształcił się jako zegarmistrz w miejscowej szkole rzemieślniczej, gdyż inne szkoły zostały zamknięte. „Niemcy u Żydów zabierali zegarki. Myśmy to łamali, uczyliśmy się na tym itd. Dwa lata w tej rzemieślniczej szkole przesiedziałem” (Jaśkiewicz 2006) – zwierzał się. A przy okazji doskonale nauczył się języka niemieckiego. Edukację szkolną kończył jednak w przywróconej po drugim „wyzwoleniu” przez Sowietów szkole średniej i w 1945 roku wyjechał na studia sławistyczne do Lwowa, gdzie przez pięć lat studiował literaturę czeską na Wydziale Filologicznym. Do grona akademickiego Uniwersytetu Lwowskiego im. Iwana Franki należeli wówczas znani filolodzy, m.in. Hilarion Świącicki², Mychajło Wozniak³, Klim

¹ „A teacher affects eternity; he can never tell where his influence stops” (Adams 1918: 300).

² Ilarion Swienc'ic'kyj (1876–1956) – ukraiński filolog, historyk sztuki, pierwszy dyrektor Ukraińskiego Muzeum Narodowego we Lwowie, badacz historii ukraińskiego i słowiańskiego językoznawstwa i literaturoznawstwa, a także historii książki rękopiśmiennej i drukowanej.

³ Mychajło Wozniak (1881–1954) – ukraiński literaturoznawca, językoznawca i folklorysta. Zajmował się badaniami z zakresu językoznawstwa, zwłaszcza historii ortografii, folklorystyki, etnologii. Napisał m.in. prace o galicyjskich gramatykach języka ukraińskiego z pierwszej połowy XIX wieku, o historii pisma ukraińskiego, jest autorem podręcznika *Коротка ґраматика давньої старослов'янської мови в порівнянні з українською мовою до ужитку в середніх школах* [Kortka hramatyka dawn'oji starosłowjans'koji mowy w porównianii z ukrajins'koju mowoju do užitku w serednich szkołach] (1925).

Zabaryło⁴, Jerzy Kuryłowicz⁵. Byli to profesorowie kształcący się w międzywojniu, zaangażowani w odrodzenie ruchów narodowych i państwowości, gorliwie pracujący nad rozwojem nauki i języków narodowych, posiadający znajomość kilku lub kilkunastu języków, jednak naznaczeni też wojnami, śledztwami i cenzurą. Mimo to lubili uczyć studentów, często zapraszali ich do własnych domów, wypożyczali książki z prywatnych bibliotek. Koleżanka Klaudiusza Jaśkiewicza ze studiów, profesor Ludmyła Krasnowa, wspominała, że wówczas w środowisku studenckim też „nie brakowało okaleczonej przez wojnę młodzieży i każdemu wykładowi towarzyszyło stukanie brajlowskich maszyn do pisania. To nas z jednej strony smuciło, z drugiej zaś – podziwialiśmy chęć studiowania tych, którzy stracili wzrok na wojnie” (Krasnowa 2014: 7).

Chcąc utrzymać się we Lwowie, Klaudiusz Jaśkiewicz w czasie studiów dorabiał jako nauczyciel w jednej z dwu pozostałych po zakończeniu II wojny światowej polskich szkół, kontynuujących nauczanie uczniów w języku polskim. Od roku 1946 dawna polska szkoła dla dziewcząt imienia świętej Królowej Jadwigi funkcjonowała jako koedukacyjna szkoła średnia. Jeszcze w czasie wojny z programu szkolnego usunięto naukę greki, łaciny i religii, natomiast wprowadzono nowe przedmioty, m. in. język ukraiński i rosyjski. Studentowi sławistyki kazano jednak uczyć dzieci historii i geografii z uwzględnieniem nowych realiów politycznych.

Tuż po studiach młody specjalista przeprowadził się do Drohobycza, z którym, jak się okazało, miał wiązać resztę swojego życia. Początkowo pracował jako metodyk nauczania języka niemieckiego w Instytucie Doskonalenia Nauczycieli, a w październiku 1950 roku podjął pracę asystenta w Zakładzie Języka Ukraińskiego w Instytucie Nauczycielskim w Drohobyczu – uczył języka ukraińskiego, pełnił obowiązki kierownika katedry, był zastępcą dyrektora do spraw studenckich. Zmieniały się czasy, a z nimi status placówki edukacyjnej – Instytut Nauczycielski urósł najpierw do Instytutu Pedagogicznego im. Iwana Franki (1952), a potem do rangi Uniwersytetu Pedagogicznego (1998). Na przestrzeni tych lat Klaudiusz Jaśkiewicz uczył studentów języków, samemu kształcąc się i doskonaląc jako uczony filolog i administrator. W latach 1954–1967 był dziekanem Wydziału Filologicznego, następnie kierownikiem Katedry Języka Ukraińskiego. Nie była to łatwa praca, a pod względem naukowym wręcz niemożliwa do realizowania. W okresie powojennym rozwój zarówno językoznawstwa ukraińskiego, jak i ogólnie sławistyki przebiegał w skomplikowanych warunkach wynikających z polityki ZSRR; zacierano odrębność języków wschodniosłowiańskich na rzecz języka rosyjskiego. W przypadku ukraińskiego dochodziło jeszcze zróżnicowanie regionalne w użyciu języka, co było skutkiem osłabienia obecności ukraińskiego w przestrzeni publicznej. Szczególnie w dużych miastach i na wschodzie kraju język ukraiński został zdominowany przez rosyjski, z kolei na terenach zachodnich mimo niesprzyjającej polityki utrzymał silniejszą pozycję, stając się czynnikiem wysokiej świadomości narodowej. Jednak nawet w małym Drohobyczu trzeba było posiadać niezwykłą inteligencję, ogromną cierpliwość i ostrożność, żeby w tych czasach zajmować stanowiska,

⁴ Kłym Zabaryło (1898–1976) – ukraiński literaturoznawca, publicysta, badacz niemieckiego romantyzmu, tłumacz na język ukraiński nowel Karela Čapka, od 1960 r. profesor Drohobyckiego Instytutu Pedagogicznego.

⁵ Jerzy Kuryłowicz (1895–1978) – polski językoznawca zajmujący się przede wszystkim językoznawstwem diachronicznym języków indoeuropejskich. Jest uważany za jednego z najważniejszych lingwistów XX wieku, współtwórcę językoznawstwa indoeuropejskiego.

robić doktorat i zachować własną tożsamość i godność ludzką. Klaudiusz Jaśkiewicz jakoś sobie z tym radził.

W roku 1970 obronił na Uniwersytecie Kijowskim im. Tarasa Szewczenki pracę doktorską pt. „Osobliwości języka i stylu utworów Petra Kozłaniuka”, nad którą pracował dość długo ze względu na niejednoznaczne sympatie polityczne tego ukraińskiego pisarza i odmienną od sowieckiej wizję ukraińskiej wsi przemawiające z jego tekstów. Twórczość wywodzącego się z Galicji Petra Kozłaniuka i prace jego badaczy były stale poddawane pilnym recenzjom, co wydłużyło czas do obrony pracy doktorskiej. Jej promotorem został ukraiński filolog Iwan Kowałyk⁶.

W latach 1970–1989 Jaśkiewicz został dziekanem nowo powstałego Wydziału Pedagogiki Wczesnoszkolnej. Zobowiązany funkcjami kierowniczymi jeździł po szkołach regionu, poznawał nowych ludzi, spotykał się z nauczycielami, badał ich potrzeby, udzielał rad i pomocy metodycznych. Na początku lat 80. do Ukrainy zaczynają dochodzić głosy polskiej „Solidarności”, aktywizuje się życie Polaków zamieszkałych w Ukrainie. Ukraińcy też coraz śmielej występowali przeciwko sowieckiej polityce, dążąc do odrodzenia niepodległości państwa. Dało się to dostrzec w gronie akademickim i wśród młodzieży studenckiej.

Po upadku komunizmu w Polsce i po rozpadzie ZSRR polska mniejszość narodowa w Ukrainie stała się jeszcze bardziej aktywna. Najpierw w obwodzie lwowskim, później w innych regionach Ukrainy zaczęły powstawać stowarzyszenia polskie i centra kultury polskiej, mające na celu pielęgnowanie polskiej kultury, języka i tożsamości. Przy stowarzyszeniach i parafiach tworzyły się pierwsze polskie szkoły sobotnie lub sobotnio-niedzielne. Pomysłodawcą i realizatorem powstania pierwszych sobotnich szkół języka polskiego był wielki przyjaciel Klaudiusza Jaśkiewicza, Drohobyczanin Adam Chłopek⁷. Należy dodać, że przed odzyskaniem niepodległości przez Ukrainę w 1991 roku istniały zaledwie dwie takie szkoły, właśnie w Drohobyczu i w Nowogrodzie Wołyńskim (por. Placówki oświatowe na Ukrainie 2015: 35), udzielające nauki języka polskiego, wiedzy o narodzie polskim, historii, geografii, polskiej kulturze muzycznej dzieciom i młodzieży o polskich korzeniach, a także osobom starszym, które bardzo chętnie przychodziły na zajęcia. Z inicjatywy Adama Chłopa na wzór tych pierwszych powstała cała siatka szkół sobotnich lub sobotnio-niedzielnich w Ukrainie, od Mościsk do Doniecka i Ługańska. Nie miały one statusu publicznych (państwowych), lekcje odbywały się w weekendy – stąd nazwa placówek. Inicjatorem i współautorem pierwszego zbioru programów nauczania w szkołach sobotnich, który został zatwierdzony przez Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy, też był Adam Chłopek.

⁶ Iwan Kowałyk (1907–1989), autor kilku językoznawczych prac, m.in. *Про деякі питання слов'янського словотвору* [Pro dejaki pytanńa słowjans'koho słowotworu] (1958); *Вчення про словотвір* [Wczennia pro słowotwir] (1958–1961); *Питання слов'янського іменникового словотвору* [Pytanńa słowjans'koho imennykowoho słowotworu] (1958); *Словотвір іменників у сербо-лужицьких мовах. Лекції для студентів з порівняльної граматики слов'янських мов* [Słowotwir imennykiw u serbo-łużyc'kich mowach. Łekc'iji dla studentiw z poriwńialnoji hramatyky słowjans'kich mow] (1964); *Словотвір сучасної української літературної мови* [Słowotwir suchasnoji ukrajins'koji literaturnoji mowy] (1979).

⁷ Adam Chłopek (1953–2024) – prezes Zjednoczenia Nauczycieli Polskich na Ukrainie, dyrektor Ogólnoukraińskiego Metodyczno-Koordynacyjnego Centrum Nauczania Języka i Kultury Polskiej w Drohobyczu, naczelnik Drohobyckiej Filii Instytutu Modernizacji Treści Oświaty Ministerstwa Oświaty i Nauki Ukrainy, członek Zarządu Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie. W 2023 r. został odznaczony nagrodą Instytutu Pamięci Narodowej „Semper Fidelis” za zasługi dla Kresów i polskiej ludności na Kresach, wyróżniony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi w rozwijaniu polskiego systemu oświatowego i za działalność na rzecz polskiej mniejszości narodowej w Ukrainie.

Dokument obejmował pięcioletni kurs nauczania języka polskiego, literatury polskiej, historii, geografii, wiedzy o narodzie polskim, polskiej kultury muzycznej.

W tym też czasie przywrócono status i dawne nazwy dwóm polskim szkołom we Lwowie – Polskiej Szkole im. św. Marii Magdaleny, potocznie zwanej „Magdusią”, i Polskiej Szkole im. Marii Konopnickiej. W tym okresie radykalnie zmieniają się tendencje rozwoju nauki i szkolnictwa, na nowo układają się relacje pomiędzy stowarzyszeniami ukraińskimi a polskimi, nawiązuje się współpraca placówek kulturalnych i edukacyjnych. W związku z tym pojawia się problem braku książek do czytania po polsku, podręczników do nauki polskiego, programów nauczania itd. i co najważniejsze – brak wykształconych polonistów.

Niewielkie grono nauczycieli polonistów ze szkół lwowskich (Maria Iwanowa i Regina Lebedź) już na początku lat 80. zaczęło układać programy nauczania i podręczniki do nauki języka polskiego. Warto tu wspomnieć, że po II wojnie światowej w ZSRR podręczniki języka polskiego dla szkół z polskim językiem nauczania w Ukrainie były dostosowane do programów ukraińskich szkół średnich i ukazywały się przeważnie w wydawnictwie „Radians’ka Szkoła” („Szkoła Radziecka”), miały podobny układ z wyraźnym naciskiem na podejście gramatyczne, opierały się na tekstach o charakterze propagandowym. Dla przykładu można podać podręczniki do nauki języka polskiego autorstwa Oksany Mohyły dla klas od V do VIII (lata wydania 1985–1989). Z braku innych początkowo używano tych podręczników do nauki języka polskiego także w Drohobyckim Instytucie Pedagogicznym. Zauważyć też warto, że w programie szkolnym w Ukrainie, inaczej niż w Polsce, funkcjonują dwa osobne przedmioty – język polski, mający na celu nauczanie sprawności gramatycznych oraz używanie języka w mowie i piśmie, oraz literatura polska, skupiająca się przede wszystkim na czytaniu, interpretowaniu i analizowaniu tekstów. Do każdego z tych przedmiotów służą inne programy i podręczniki. Autorem dwóch podręczników literatury polskiej był profesor Drohobyckiego Instytutu Pedagogicznego Zenon Huzar *Literatura: Podręcznik dla klasy 4*, oraz *Literatura: Podręcznik dla klasy 5* (Kijów–Lwów 1985).

Jako filolog sławista biegle posługujący się polszczyzną i mający spore doświadczenie pedagogiczne i metodyczne dr Klaudiusz Jaśkiewicz podjął się napisania kilku podręczników do języka polskiego dla uczniów szkół z polskim językiem wykładowym. Te podręczniki były też wykorzystywane w szkołach ukraińskich z ukraińskim językiem nauczania, gdzie język polski był nauczany jako fakultatywny. W wydawnictwie „Radians’ka Szkoła” ukazał się *Język polski. Podręcznik dla klasy 3 czteroletniej i dla klasy 2 trzyletniej szkoły początkowej* (Kijów 1988), wznowiony ze zmianami w 1996 roku w lwowskim wydawnictwie „Swit”. Następnie, w roku 1990, ukazał się *Język polski. Podręcznik do klasy 5* (Lwów, Swit) autorstwa Myrona Boreckiego (też profesora Drohobyckiego Instytutu Pedagogicznego), Klaudiusza Jaśkiewicza i Neonili Trofimowicz. Podręcznik ten został ponownie wydany ze zmianami w roku 1995.

Wspomniane podręczniki wciąż kierowały się wytycznymi programów Ministerstwa Nauki Ukrainy i były oparte na metodzie gramatycznej i nauczaniu regionalnym. Mimo to w nowej redakcji podręczników, których autorem i współautorem był dr Klaudiusz Jaśkiewicz, dało się już zauważyć nowe podejście do nauczania języka polskiego jako rodzimego, jako języka mniejszości narodowej. Przede wszystkim dostrzega się dążenie do podejścia kulturowego i międzykulturowego w dobieraniu tekstów do ćwiczeń gramatycznych. Na stronach podręczników znalazły się fragmenty utworów polskich klasyków

m.in. Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Stanisława Lema, Kornela Makuszyńskiego, wiersze Marii Konopnickiej *Pieśń o domu*, Władysława Bełzy *Ziemia rodzinna*, Tadeusza Kubiaka *Wieczór wigilijny*. Obok zadań ściśle związanych z wybranymi zagadnieniami gramatycznymi znalazły się też polecenia odnajdywania przesłania utworu (fragmentu) i jego głównej myśli, tworzenie własnych przemyśleń na temat tekstu, pisanie tekstów o różnych formach użytkowych, opis ilustracji lub obrazu. Z podręczników tych korzystano zarówno w szkołach z polskim językiem wykładowym, jak i w szkołach sobotnich do roku 2000, później jednak ustąpiły one miejsce podręcznikom wydanych w Polsce przez różne fundacje specjalnie dla uczniów polskich szkół sobotnich.

Dzięki bliskim kontaktom ze sławistami, znajomymi z lat studenckich, oraz Polakami z Drohobycza (m.in. Adamem Chłopcikiem, Alfredem Schrajerem, Marią Galas) dr Klaudiusz Jaśkiewicz i rektor uczelni Walery Skotnyj nawiązują kontakty ze szkołami pedagogicznymi i uniwersytetami w Polsce, prowadząc konsultacje na temat możliwości powstania polonistyki na rodzimej uczelni w Drohobyczu. W roku 1992 na wydziale filologicznym ówczesnego Drohobyckiego Instytutu Pedagogicznego im. Iwana Franki ruszył nabór na nowo otwarty kierunek studiów „Język i literatura ukraińska oraz język i literatura polska”. Po pięcioletnich studiach absolwenci uzyskiwali kwalifikację „Nauczyciel języka i literatury ukraińskiej, języka polskiego i literatury powszechnej”. Kształcenie studentów z dyscyplin bloku polonistycznego zapewniali pracownicy dwu katedr – Katedry Języków Słowiańskich na czele z dr. Klaudiuszem Jaśkiewiczem (który w roku 1994 uzyskał tytuł profesora) oraz Katedry Literatury Światowej na czele ze wspomnianym już profesorem Myronem Boreckim. Języka polskiego uczyli początkowo prof. Klaudiusz Jaśkiewicz, asystenci Helena Strasberger, Lesia Oseredczuk (Hrabyńska), Oleh Tyszczenko, Antoni Smerczko, później dr Hanna Iwanoczko (Popadyneć). Dyscyplin literaturoznawczych uczyli profesor Mark Golberg, doktorzy Wiera Kunciw (Meniok), Halyna Sabat, Ihor Nabytowycz, Roman Mnich. Nad całokształtem kształcenia przyszłych polonistów nieustannie czuwał profesor Jaśkiewicz. Co prawda, nie zawsze pamiętał imion i nazwisk studentów, dlatego zwracał się do nich dobrodusznie do chłopców „hołube”, a do dziewczyn odpowiednio „hołubko”, co w tłumaczeniu na polski brzmiałoby „gołębiu”, „gołębico”, lub po prostu przywoływał apelem: „dziecko drogie”.

Pilnym w nauce studentom często wypożyczał książki z własnej biblioteki. To właśnie dzięki profesorowi Jaśkiewiczowi młodzież już na pierwszym roku studiów poznawała utwory pisarzy związanych z Drohobyczem lub Lwowszczyzną: Andrzeja Chciuka, Stanisława Lema, Kornela Makuszyńskiego, czytając je jako lekturę obowiązkową. Studentom starszych roczników doradzał w wyborze tematów prac rocznych i dyplomowych, dzielił się osobistymi materiałami do nauki języka polskiego, pomagał znaleźć pracę, a chcącym robić karierę naukową wskazywał konsultantów i opiekunów naukowych w Ukrainie i Polsce.

Dzięki negocjacjom prof. Klaudiusza Jaśkiewicza i wsparciu organizacji partnerskich, m.in. Stowarzyszenia „Odrodzenie”, Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, Stowarzyszenia „Kresy. Pomoc Polakom na Wschodzie”, Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie im. Jana Olszewskiego” oraz Fundacji „Wolność i Demokracja”, studenci co roku wyjeżdżali na szkoły letnie języka polskiego, literatury i kultury polskiej prowadzone przez uczelnie w Polsce i w taki sposób choć przez krótki czas mogli dokształcić się w polskojęzycznym środowisku akademickim, uczęszczając na wykłady i zajęcia profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Katolickiego Uniwersytetu

Lubelskiego, Wyższej Szkoły Pedagogicznej (obecnie Uniwersytetu) w Rzeszowie. Warto tu wspomnieć, że wtedy nie było jeszcze Internetu ani telefonów komórkowych i dla większości studentów to były pierwsze wyjazdy za granicę. Ze względu na zdrowie profesor Jaśkiewicz nie wyjeżdżał z grupą na warsztaty, jednak z troską rodzica i powściągliwością nauczyciela zawsze doradzał studentom czym łatwiej i taniej dojechać do określonego miasta, jakim numerem autobusu dojechać do uczelni, z kim się kontaktować, jak zachowywać się na granicy i za granicą, co przy okazji warto zwiedzić. Tę opiekuńczość doceniali nie tylko studenci i absolwenci, lecz także polscy partnerzy – na przykład jeden z wykładowców w letniej szkole w Krakowie profesor Józef Wróbel zaczął mniej więcej słowami: „Studenci z Drohobycza, telefonował profesor Jaśkiewicz. Prosił przekazać pozdrowienia. Martwi się o was. Macie bardzo troskliwego profesora” (Jaworska 2014: 32).

Na zakończenie każdej edycji szkoły letniej studenci dostawali w prezencie od polskich uczelni najnowsze wydania podręczników do nauki języka polskiego dla obcokrajowców, kupowali je także za kieszonkowe w polskich księgarniach akademickich, a potem na polecenie Klaudiusza Jaśkiewicza kserowali i wymieniali się, w taki sposób zdobywając materiały przydatne do uczenia się i nauczania w przyszłości.

Na zalecenie Adama Chłopka – prezesa Zjednoczenia Nauczycieli Polskich na Ukrainie (ZNPnU)⁸ – w roku 1998 ukazał się ułożony przez Klaudiusza Jaśkiewicza i jego córkę Olgę Jaśkiewicz *Słownik ortograficzny języka polskiego* (Lviv, Swit), zawierający ponad 14000 haseł, najczęściej używanych wyrazów polskich z uwzględnieniem słownictwa najnowszego, nazw własnych i terminów.

W roku 2000 ze względu na wiek i stan zdrowia profesor Klaudiusz Jaśkiewicz przeszedł na emeryturę, kontynuując współpracę z ZNPnU i pracę nad tworzeniem pomocy dydaktycznych dla nauczycieli. Czas na emeryturze zaowocował trzema tomikami materiałów do nauczania języka polskiego: *Polsko-ukraińska fonetyka konfrontatywna. Wraz z pisownią. Ćwiczenia (Dla sobotnich szkół języka polskiego)* (Drohobycz, Poswit 2000); *Polsko-ukraińska morfologia konfrontatywna. Wraz z pisownią. Ćwiczenia (Dla sobotnich szkół języka polskiego)* (Drohobycz, Poswit 2003); *Polsko-ukraińska składnia konfrontatywna. Wraz z pisownią. Ćwiczenia (Dla sobotnich szkół języka polskiego)* (Drohobycz, Poswit 2007). Ukazały się one jako dodatek do biuletynu „Głos Nauczyciela”⁹ i zostały sfinansowane przez Senat RP oraz Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie”. Współautorką materiałów była Olga Jaśkiewicz.

W przeciwieństwie do wcześniejszych, podręczniki te skierowane były do uczniów szkół sobotnich i zostały oparte na kontrastywnym podejściu do nauczania gramatyki języka polskiego. Odwołując się do podobieństw systemów językowych polskiego i ukraińskiego autor akcentuje odmienności poszczególnych zjawisk fonetycznych, ortograficznych, fleksyjnych, słowotwórczych i składniowych. Dzięki krótkim i przystępnie zbudowanym wyjaśnieniom uczniowie polskich szkół sobotnich (a ze względu na popularność języka

⁸ Zjednoczenie Nauczycieli Polskich na Ukrainie (ZNPnU) zostało założone w 1998 roku, a w 2004 roku powstało Ogólnoukraińskie Koordynacyjno-Metodyczne Centrum Nauczania Języka Polskiego i Kultury z siedzibą w Drohobyczu.

⁹ Miesięcznik „Głos Nauczyciela” – biuletyn Zjednoczenia Nauczycieli Polskich na Ukrainie, wydawany w Drohobyczu w latach 1999–2016 w języku polskim, redagowanym przez Adama Chłopka. Pismo zawierało materiały naukowo-metodyczne dotyczące języka polskiego, kultury, historii, geografii Polski. Głównym celem biuletynu było wsparcie pod względem metodyczno-dydaktycznym nauczycieli polonijnych, studentów i uczniów uczących się w języku polskim i języka polskiego, osób interesujących się historią, kulturą i geografą Polski.

polskiego znalazło się wśród nich wielu Ukraińców) szybciej i skuteczniej przyswajali sobie trudne zagadnienia polskiej gramatyki. Wymienione prace były przydatne zarówno studentom – przyszłym nauczycielom, jak też pracującym już nauczycielom polskich szkół sobotnich, dla których w tamtym czasie nadal trudno dostępne były najnowsze podręczniki autorów z Polski.

To właśnie przy współpracy prezesa ZNPnU Adama Chłopka i profesora Klaudiusza Jaśkiewicza pojawił się pomysł założenia przy Centrum Nauczania Języka i Kultury Polskiej na Ukrainie (powszechnie zwanego Centrum Metodycznym) punktu pomocy metodycznej dla nauczycieli języka polskiego ze wszystkich obwodów Ukrainy. W tym miejscu powstała pierwsza polska biblioteka dla nauczycieli. Centrum Metodyczne od momentu powstania pełni funkcję doradczą dla Ministerstwa Oświaty i Nauki Ukrainy i współpracuje z polskimi centrami edukacyjnymi w Ukrainie. Zespoły autorskie układają programy nauczania języka polskiego jako rodzimego, jako języka mniejszości narodowej, jako języka obcego, drugiego języka obcego, podręczniki do nauki języka polskiego w szkołach ukraińskich, wykonują tłumaczenia na język polski podręczników dla szkół polskich w Ukrainie, dokonują recenzji i korekty powstających materiałów metodycznych i podręczników. Na zaproszenie Centrum Metodycznego do Drohobycza zaczęli przyjeżdżać nauczyciele akademicy z uczelni polskich i konsultanci z Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (ORPEG) w celu prowadzenia wykładów i warsztatów dla studentów i nauczycieli języka polskiego. Gościli tu z wykładami m.in. profesorowie Piotr Garncarek, Anna Rabczuk (Uniwersytet Warszawski), dr Jerzy Kowalewski i mgr Marta Kowalewska, Maria Musiał, Bożena Pająk, Krystyna i Anna Miśkiewicz, Teresa Biała, Wojciech Kubicki, Marta Socha-Bonarek (ORPEG), Piotr Pilch z ekipą Rzeszowskiego Podkarpackiego Centrum Edukacji Nauczycieli. W okresie wiosenno-letnim oraz jesienno-zimowym w Centrum były organizowane dwutygodniowe zjazdy dla nauczycieli oraz studentów polonistyki drohobyckiej, gdzie zajęcia prowadził też m.in. prof. Klaudiusz Jaśkiewicz.

Dzięki wspólnym działaniom prezesa Chłopka, rektora Walerego Skotnego, prof. Klaudiusza Jaśkiewicza, prof. Petra Feszczenki i dr Wiery Meniok na uniwersytecie w Drohobyczu powstał w 2001 roku Wydział Oświaty Podyplomowej, który kształcił m.in. nauczycieli języka polskiego. Kierunek ten obierały osoby z całej Ukrainy (głównie z Żytomierza, Ostroga, Berdiańska, Winnicy, Chmielnickiego, Odessy, Mariupola, Mikołajowa, Kropywnyckiego, lecz także z obwodu tarnopolskiego, lwowskiego, iwanofrankińskiego, zakarpackiego, kijowskiego), głównie mające polskie korzenie i już pracujące w polskich szkołach ogólnokształcących oraz sobotnich i sobotnio-niedzielnich, a nieposiadające wykształcenia polonistycznego.

Po odejściu profesora Jaśkiewicza ze stanowiska kierownika Katedry Języków Słowiańskich w roku 2000 centrum przygotowania nauczycieli polonistów w Drohobyczu przeniosło się do Instytutu Języków Obcych uniwersytetu, gdzie zaczęto kształcić nauczycieli języka polskiego jako drugiego obcego po angielskim. W tym celu kierownik nowo stworzonej Katedry Języków Obcych i Komparatystyki, profesor Roman Mnich, zgodnie z zaleceniem profesora Jaśkiewicza zatrudnił absolwentki filologii ukraińsko-polskiej: mgr Oksanę Korinec (Jaworską) i mgr Marię Maćkowicz, później do grona nauczycielskiego dołączyły absolwentka studiów podyplomowych w Drohobyczu mgr Ludmiła Pietruszka (wszystkie wykładowczynie katedry swego czasu były studentkami prof. Jaśkiewicza) i absolwentka Wydziału Filologicznego dr Wiktoria Durkalewicz.

W roku 2002 na Uniwersytecie założono Polonistyczne Centrum Naukowo-Informacyjne, mające na celu prowadzenia działalności naukowej i kulturalnej wspólnie z polskimi ośrodkami naukowymi i kulturalnymi, w tym prowadzenie ukraińsko-polskich imprez kulturalnych, współpracę z ukraińskimi ośrodkami nauki i kultury działającymi bezpośrednio lub pośrednio na polu polonistyki. Od tego czasu systematycznie realizowane są projekty i organizowane regionalne oraz międzynarodowe wydarzenia kulturalno-edukacyjne promujące język i kulturę polską.

W 2003 roku w murach Uniwersytetu Pedagogicznego im. Iwana Franki w Drohobyczu powstało pierwsze na świecie muzeum Brunona Schulza, w dawnej pracowni światowej sławy pisarza i artysty, a już w następnym roku odbył się I Międzynarodowy Festiwal Brunona Schulza w Drohobyczu, który dzięki staraniom swej dyrektorki dr Wierzy Meniok stał się już tradycją i co dwa lata zbiera w mieście Schulza badaczy literatury i twórców z całego świata. W ramach festiwalu odbywają się konferencje i seminaria naukowe, prezentacje książek, pokazy i omówienia najsłynniejszych filmów fabularnych opartych na twórczości Schulza lub nią inspirowanych, spotkania z tłumaczami jego dzieł na różne języki.

Niestety pogarszający się stan zdrowia profesora Jaśkiewicza z każdym rokiem ograniczał jego aktywność naukowo-metodyczną, pozwalając mu jednak obserwować rozwój uczelni, której oddał 50 lat życia. Koledzy i absolwenci często spotykali się z profesorem w parku przed jego domem, przysiadali się na ławce, opowiadali o sukcesach bądź troskach, prosili o radę. Co roku też odwiedzali profesora w jego mieszkaniu, szczególnie w październiku – na urodziny i Dzień Nauczyciela. Wtedy pokój gościnny państwa Jaśkiewiczów zamieniał się w maszynę czasu i przenosił wszystkich w niebeztroskie, ale najpiękniejsze lata spędzone na uczelni. Profesor do końca życia wspierał kolegów i studentów z Uniwersytetu. Zmarł 3 marca 2016 roku. Pochowany został w Drohobyczu.

Profesor Klaudiusz Jaśkiewicz miał szerokie i różnorodne zainteresowania językoznawcze. Jako uczeń derywatologicznej szkoły lingwistycznej Iwana Kowalyka zwracał szczególną uwagę na porównawczo-typologiczną charakterystykę procesu tworzenia wyrazów w językach słowiańskich, zwłaszcza w ukraińskim, polskim, czeskim. Mimo że profesor nie pozostawił po sobie żadnej monografii naukowej, jego dorobek obejmował podręczniki i materiały edukacyjne, które w swoim czasie były nieocenione. Klaudiusz Jaśkiewicz był przede wszystkim pedagogiem i dobrym mentorem, dopiero potem naukowcem. Najważniejszym jego zadaniem było przekazywanie wiedzy studentom. Interes uniwersytetu stawiał ponad własne ambicje naukowe – w odpowiedzi na potrzeby czasu dążył do kształcenia nowego pokolenia młodych specjalistów w dziedzinie polonistyki.

Dorobek profesora Jaśkiewicza okazał się w kształceniu przyszłych polonistów niezwykle wartościowy i stanowi świadectwo jego pedagogicznego powołania. Swoją pięćdziesięcioletnią pracą na różnych stanowiskach i w różnych jednostkach Uniwersytetu Pedagogicznego w Drohobyczu profesor Jaśkiewicz zdobył sobie opinię sprawiedliwego kierownika i nauczyciela, dobrego pedagoga, uczonego i szlachetnego człowieka. Założoną przez niego na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Iwana Franki polonistykę do dziś prowadzi jego wychowankowie.

Bibliografia

- Adams, Henry 1918. *The Education of Henry Adams. An Autobiography*. Boston and New York: Houghton Mifflin Company.
- Jaśkiewicz, Klaudiusz 2026. Wywiad przeprowadzony przez Marię Buczyło, 24 sierpnia 2006, Drohobycz (Ukraina). Nagranie dźwiękowe, czas trwania: 49 minut. Sygn. AHM_PnW_0281, zbiór *Polacy na Wschodzie*, Archiwum Historii Mówionej, Ośrodek KARTA / Dom Spotkań z Historią. https://polacynawschodzie.pl/historie-ludzi/sylwetka/AHM_PnW_0281 [19.03.2026].
- Jawors'ka, Oksana 2014. „Dziecko drogie, ucz się polskiego”. W: *Żyttia kriz' pryzmu Słowa, Ludianosti i Prostoty. Słowo na poszanu profesora Kławdija Oleksandrowycza Jaskewycza (do 90-riczczia wid dnia narodżennia)*. Drohobycz: „Szwydzkodruk”.
- Krasnowa, Ludmyła 2014. „Słowo pro towarzysza”. W: *Żyttia kriz' pryzmu Słowa, Ludianosti i Prostoty. Słowo na poszanu profesora Kławdija Oleksandrowycza Jaskewycza (do 90-riczczia wid dnia narodżennia)*. Drohobycz: „Szwydzkodruk”.
- Placówki oświatowe na Ukrainie. Informator 2015. Warszawa: Fundacja „Wolność i Demokracja”. <https://wid.org.pl/wp-content/uploads/Informator-Placwki-owiatowe-na-Ukrainie> [19.03.2026].

